

Despre lege și moralitate

Extras din Cardinal George Pell – *God and Caesar. Selected Essays on Religion, Politics, and Society*. The Catholic University of America Press, Washington, 2007, pag. 15-20

(...) Disprețul pentru moralitate și religie a dus la o anumită abordare a legii. Regimurile totalitare au batjocorit legea și domnia legii, stabilind legi care consfințesc drepturi și protecție mărite, în timp ce stăpânesc prin teroare aplicată prin proceduri pseudolegale. Nu este o întâmplare faptul că legea s-a degradat în acest fel în același timp în care ce religia și moralitatea erau subminate.

Nu trebuie nici să se creadă că acest fel de logică se desfășoară numai în dictaturile totalitare. Papa Ioan Paul al II-lea a avertizat în enclistica din 1995 „*Evangelium vitae*”¹ că, atunci „când dreptul original și inalienabil la viață este pus sub semnul întrebării sau negat în temeiul votului parlamentar sau al voinței unei părți a oamenilor – chiar dacă e o majoritate”, dreptul la viață încetează să fie un drept bazat „pe demnitatea inviolabilă a persoanei, ci este pus sub voința părții celei mai puternice”. O societate care ia asupra sa puterea de a hotărî cine se bucură și cine nu se bucură de dreptul la viață nu mai este „o casă comună” pentru toți. Legalitatea aparentă a proceselor și deciziilor sale este în acest domeniu este o trădare a legalității, deoarece „dacă idealul democratic nu recunoaște și apără demnitatea fiecărei persoane umane, atunci el este trădat chiar în fundamentele sale”. Un stat care recunoaște prin lege „dreptul” la infanticid și eutanasia înseamnă că „atribuie libertății umane o semnificație perversă și malignă: aceea a unei puteri absolute a unora asupra altora. Aceasta este moartea libertății adevărate.”

Avortul și eutanasia sunt în centrul dezbaterilor despre religie, moralitate și lege. Cei care sprijină „drepturile” la avort și eutanasia descriu (sau ridiculizează) de obicei principiile opuse ca fiind „religioase” în încercarea de a le face nedemne de a fi luate în considerare de legiuitori sau de juriști. Într-o altă dezbateră, legată de aceasta, li se spune celor cu opinii diferite că nu au dreptul să „impună” vederile lor personale întregii comunități. [...]

Amândouă argumentele sunt foarte problematice. Într-o democrație nu se poate accepta sugestia că vederile religioase ar trebui să fie reduse la tăcere sau că ar trebui să fie excluși credincioșii din dezbateră publică. Persoanele religioase au tot atâtea drepturi ca și cele nereligioase să își prezinte și susțină vederile. Argumentul că viziunile personale nu trebuie să fie impuse altora este incoerent și înșelător. Este incoerent pentru că o mare parte din legi „impun” o anumită viziune morală asupra societății în general. Ar fi nesincer să se pretindă că legalizarea avortului la cerere sau eutanasia nu impun o anumită viziune morală asupra societății. Aceasta este valabil în mod deosebit când argumentele pentru avort și eutanasia sunt bazate pe drepturi. Apelul la

---

¹ http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/encyclicals/documents/hf_ip-ii_enc_25031995_evangelium-vitae_en.html

drepturi este un argument moral, și tocmai apelul la autoritate morală dă putere legilor care consfințesc drepturi.

Argumentul privind impunerea moralității personale este și înșelător - și aceasta este probabil cea mai importantă critică ce trebuie să i se aducă, mai ales din perspectiva practică a celor care se implică activ în apărarea vieții în viața publică. În pasajul din „*Evangelium vitae*” citat mai sus, Ioan Paul al II-lea nu invocă legea lui Dumnezeu sau cele zece porunci ca motive pentru a ne opune atacurilor împotriva vieții, deși în altă parte în enciclică temeiurile religioase și creștine ale acestei poziții sunt prezentate pe larg. În schimb, își întemeiază această opoziție pe „inviolabilitatea demnității persoanei”, conceptul pe care se bazează și majoritatea teoriilor drepturilor. Este oare apărarea vieții pe temeiul inviolabilității demnității persoanei același lucru cu impunerea viziunii morale personale asupra restului comunității?

Dacă este, atunci același lucru ar trebui să fie valabil și pentru legile împotriva genocidului, a sclaviei și a discriminării, care sunt de asemenea bazate pe inviolabilitatea demnității persoanei umane. Dacă opoziția față de avort și eutanasiu nu este nimic mai mult decât o chestiune „personală”, un produs al credințelor morale și religioase idiosincratice, atunci la fel este și opoziția față de sclavie și genocid. Este un indicator interesant asupra stării noastre de confuzie ca un legislator care, personal, s-a opus legalizării sclaviei, însă a votat totuși în favoarea ei, să fie privit ca un șarlatan, în timp ce un legislator care face același lucru în legătură cu avortul să fie privit ca un erou moral.

În această confuzie începem să vedem ce se află îndărătul avertismentului surprinzător al lui Ioan Paul al II-lea despre „democrația care se deplasează în realitate către o formă de totalitarism”. Aceasta începe să se întâmple la nivel practic când susținem că drepturile care își au sursa în demnitatea umană sunt totodată și chestiuni care se „târguiesc”. Drepturi noi pot fi pretinse sau create și orice privilegii negociate pe marginea lor sunt garantate prin referința la demnitatea umană, chiar și atunci când aceste noi drepturi sunt îndreptate împotriva demnității unora, de exemplu, a nenăscuților sau a bătrânilor bolnavi.

Această confuzie asupra naturii drepturilor le degradează valoarea și subminează primele principii ale democrației. O astfel de libertate devine, treptat, o tiranică „libertate a celui puternic împotriva celui slab, care nu are altă posibilitate decât să se supună” (Ibid. 19-20). ... Legată de această idee de *libertate ca autonomie absolută* este estomparea noțiunii de principii morale universale și scăderea adevărilor morale constrângătoare. „Libertatea se neagă și se distruge pe sine și devine un factor care duce la distrugerea altora, atunci când nu mai recunoaște și nu mai respectă legătura sa esențială cu adevărul.” Dacă fiecare individ devine „punctul de referință unic și indisputabil pentru alegerile sale - și nu adevărul despre bine și rău, ci numai opinia lui schimbătoare și subiectivă”, atunci „viața socială se aventurează înspre nisipurile mișcătoare ale relativismului complet”. Pentru că se acceptă că acordul asupra principiilor morale fondatoare este imposibil, voturile majoritare și deciziile judecătorești determină chestiuni discutabile la modul absolut. Aceasta nu este o bază suficientă pentru a garanta legitimitatea pe termen lung a unei legi.

Una din funcțiile unei legi este să determine valorile cheie ale societății, ca și ale persoanelor umane. Însă relativismul corupe foarte mult, și mai ales atunci când este consfințit prin lege. Din

nou, această situație este încurcată și duce la alte încurcături. Pe de o parte, se pretinde că nu este posibil consensul în chestiuni morale, deoarece valorile morale sunt relative și nu trebuie să fie impuse altora. Și în același timp, totuși, se introduce o anumită viziune morală în lege, prima dată prin înlăturarea constrângerilor legale și interdicțiilor în domenii legate de sexualitate și sancționarea vieții. Aceasta se justifică prin drepturi civile sau prin nevoia de a apăra demnitatea umană, mai ales în lumina experienței totalitarismului, mai ales a nazismului. Cei care încearcă să se opună acestor inovații li se spune că impun moralitatea lor asupra altora, în timp ce aceia care urmăresc noi „drepturi” le impun societății în numele libertății și al demnității umane. Relativismul este simultan afirmat (pentru a dezarma critica) și negat (pentru a garanta principiul și drepturile noi) într-un demers care seamănă mai mult cu un joc de putere decât cu un proces deliberativ autentic.

În acest fel, insistența de a exclude moralitatea din lege duce la deformarea legii. În loc să protejeze legea și valorile sociale importante, legea începe să le submineze. În acest demers, autoritatea legii și legitimitatea procesului de legiferare sunt puse sub semnul întrebării. La momentul publicării sale, „*Evangelium vitae*” a făcut vâlvă pentru că a reluat învățătura catolică tradițională cu privire la legile nedrepte și la „necesara conformitate între legea civilă și legea morală”. Papa Ioan Paul îl citează pe Sf. Toma de Aquino, care ne învață că „orice lege făcută de om poate fi numită astfel în măsura în care decurge din legea naturală. Dar, dacă este întru câțiva opusă legii naturale, atunci nu este cu adevărat o lege, ci o corupere a legii” [*o fărădelege*] (*Summa theologiae* (1-2, 95, 2)).

Legea există ca să ocrotească binele individului și binele comun. Aceasta este baza autorității sale. Dreptul la viață este fundamental. Nu pot exista alte drepturi dacă acest drept nu este ocrotit și respectat. Deoarece legile care permit avortul și eutanasia sunt cu totul în dezacord atât cu binele comun, cât și cu drepturile omului, ele nu pot fi „legi moralmente constrângătoare”. În ce privește aceste legi, obligația nu este de supunere, ci de împotrivire din motive de conștiință.

(Traducere de Mihaela Bărbuș)

www.provitabucuresti.ro